31/08/2021

Cunoașterea de sine – început al smereniei

În scrisorile sale trimise cu diferite prilejuri, Sfântul Iosif Isihastul vorbește în multe rânduri despre cunoașterea de sine. Într-o lume în care părerea de sine a majorității oamenilor hrănește tot mai mult mândria, slava deșartă și iluzia cu privire la propriul sine, creștinii urmează un parcurs invers: se cunosc pe ei înșiși așa cum sunt și învață să se smerească, atrăgând asupra lor lucrarea harului dumnezeiesc.

Să te privești în oglinda sufletească exact așa cum ești, fără a-ți cosmetiza în vreun fel înfățișarea, reprezintă un gest riscant. Trăim într-un univers în care iluzia vinde, iar adevărul este considerat drept o marfă ieftină, expirată. Și cui îi mai pasă de adevăr, atâta timp cât iluzia a devenit atât de apropiată de realitate, atât de ușor de crezut, de acceptat, de utilizat? O minciună bine ticluită te poate amăgi pentru tot restul vieții, dar te va costa însăși viața. Viața ta interioară. Pentru că nu vei pătrunde niciodată în propria inimă dacă nu ești pregătit să înfrunți adevărul legat de tine însuți. Dacă nu ești pregătit să-ți vezi defectele, lipsurile, rănile sufletești; dacă nu ești gata să accepți că ai greșit, ai păcătuit, ai făcut mult rău și vei continua să-ți îndreptățești propria cădere, atunci vei hrăni în continuare iluzia despre tine însuți. Și nu vei reuși niciodată să-l biruiești pe cel viclean. Vrăj-mașul

diavol va continua să-ți guverneze viața, să-ți influențeze gândirea, să-ți dicteze spusele, să-ți conducă faptele, chiar și în timp ce vei spune că Îl slujești pe Dumnezeu. Nici o minciună nu este mai ușor de acceptat decât cea cu care am ajuns să înlocuim adevărul. Sfântul Iosif Isihastul știa că începutul cunoașterii de sine este amar, dar, dacă nu îl înfruntăm și nu îl depășim, atunci vom rămâne în această stare grea a înșelării de sine și nu vom fi de folos nici nouă înșine, nici altora. „Cine l-a biruit pe diavol? Cel care și-a cunoscut cu adevărat boala, patimile și lipsurile pe care le are. Celui ce se teme de cunoaște-rea adevărată [...] nimic nu-i place decât să vadă numai greșelile celorlalți și să-i judece. Acesta nu vede la ceilalți calitățile, ci numai defectele, după cum la sine nu vede defectele, ci numai calitățile. Și aceasta este, cu adevărat, boala de care suferim noi, oamenii acestui veac, aceea că nu recunoaștem unul altuia darul său. Unul este lipsit de multe, iar cei mulți le au pe toate. Ceea ce are unul nu are celălalt. Dacă recunoaștem acest lucru, vom dobândi multă smerenie. Dumnezeu Se cinstește și Se slăvește pentru că i-a încununat pe oameni în diferite feluri și a arătat diversitate în toate creaturile Sale. Nu este așa cum gândesc cei fără de lege, care vor să impună egalitate în creația dumnezeiască. Dumnezeu toate cu înțelepciune le-a făcut” (Gheron Iosif, Mărturii din viața monahală, trad. de pr. prof. Constantin Coman, București, Ed. Bizantină, 2003, pp. 33-34). Nevăzându-mă așa cum sunt, îi văd și pe ceilalți așa cum nu sunt. Îndreptățindu-mi greșelile, mă erijez în judecător suprem al celor făcute de alții. Dar dacă încep să cunosc, atunci știu că smerenia îmi este de folos. Știu că nu am făcut nimic bun. Știu că sunt înstrăinat de Dumnezeu și nevrednic de tot binele pe care El mi l-a făcut. Știu că oamenii pe care înainte îi judecam sunt cu mult mai buni decât mine.

Ispita părerii de sine

Odată ce ne-am început urcușul alături de Dumnezeu, ne încearcă multe ispite. Majoritatea sunt ușor de descifrat și, cu puțin efort din partea noastră și ajutorul neprețuit al harului lui Dumnezeu, le putem birui. Însă cea mai periculoasă ispită este cea care se hrănește din faptele noastre bune: părerea de sine. Este, cu alte cuvinte, opusul cunoașterii de sine. Când omul începe să se smerească, el își vede sufletul exact așa cum este – cu multe greșeli și păcate și foarte puține realizări, realizări de care nici nu este responsabil, acestea fiind mai mult daruri din partea lui Dumnezeu, pentru a nu ne înstrăina cu totul de El. Însă, de multe ori, chiar și oameni cu o viață creștină foarte intensă ajung să deraieze de pe această cale a cunoașterii de sine, ajungând pe drumul prăpăstios al părerii de sine. Mulțumiți de propriul canon de rugăciune, de postirea pe care o împlinesc, încântați de propriile lor fapte bune, le consideră drept scopuri în sine. Uită că au avut și au nevoie de harul dumnezeiesc pentru a le împlini, că, deși depun eforturi în acest sens, totuși

meritul de a le fi realizat este numai al lui Dumnezeu și se mândresc cu ele. Atunci, cunoașterea de sine se transformă în părere de sine și demonii prind puteri asupra lor. În acest sens, Sfântul Iosif Isihastul spunea: „Este nevoie, mai întâi de toate, să te cunoști pe tine însuți, să știi cine ești cu adevărat, nu cine crezi că ești. Dacă ajungi la această cunoaștere de sine, devii mai înțelept decât toți oamenii. Cu astfel de cunoaștere ajungi la smerenie și primești harul de la Domnul. Iar dacă nu dobândești cunoaș-terea de sine și te încrezi numai în ostenelile tale, să știi că te afli departe de cale. Deoarece profetul nu zice: «Vezi, Doamne, osteneala mea», ci: «Vezi smerenia și osteneala mea» (Psalmi 24, 19). Osteneala este pentru trup, smerenia este pentru suflet, iar amândouă la un loc, osteneală și smerenie, sunt pentru omul în întregimea lui” (Gheron Iosif, Mărturii din viața monahală, p. 33). Este nevoie de exerciții ascetice, dar niciodată să nu ajungem să le considerăm scopuri în sine: ne pot conduce pe o cale foarte îndepărtată de Dumnezeu. De aceea, le vom lucra cu gândul că numai Dumnezeu ne poate ajuta să le împlinim și vom mulțumi de fiecare dată pentru că ne-a îngăduit să-I urmăm prin aceste mici eforturi.

Smerenia – cale către Dumnezeu

Punctul culminant al cunoașterii de sine este smerenia. Iar smerenia este permanentizarea stării de recunoaștere a propriei păcătoșenii, a propriei nevrednicii, a propriei neputințe. Fără această cunoaștere esențială, totul este clădit pe nisip în viața spirituală. „Nu câștigă cel deștept, nici cel de neam bun, nici cel care vorbește fără încetare și nici bogatul. Ci cel care este batjocorit și rabdă îndelung, cel care este nedreptățit și iartă, cel care este defăimat și tace, cel care se face pe sine burete de șters și șterge cu el tot ceea ce aude de la ceilalți, oricât de înțelept ar părea. Acesta se curățește și strălucește mai mult decât ceilalți. Acesta ajunge la măsuri mari. Acesta se hrănește din vederea tainelor dumnezeiești. […] De la întuneric merge la lumină, de la necazuri la odihnă, de la tulburare la liman liniștit, de la război la pacea veșnică” (Gheron Iosif, Mărturii din viața monahală, p. 194).

ziarullumina.ro